

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

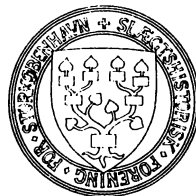
Slægt & Staun

23. Aargang Nr. 4 November 2004

Postkort fra ca. 1920 fra Faaborg

**Slægtshistorisk forening
for Storkøbenhavn.**
<http://www.genealogi-kbh.dk/>

Stiftet den 7. januar 1977.

Formand:	Anna Margrethe Krogh-Thomsen. Hedebyvej 5, 3650 Ølstykke.	Tlf: 4717 9251 E-mail: krogh@get2net.dk
Kasserer:	Erling Dujardin Digehuset 5, st.1. 2670 Greve.	Tlf: 4390 8625 Girokonto: 220-8628 E-mail: fam.dujardin@image.dk
Sekretær	Gyda Mølsted Ajax Alle 18, 2650 Hvidovre.	Tlf: 3649 2878 E-mail: harald-gyda@adr.dk
Ansvarshavende redaktør:	Gitte Bergendorff Høstbo Obovej 14, 2730 Herlev.	Tlf: 4484 9131 E-mail: janhb@mail.danbbs.dk
Bestyrelsesmedlem.	Peter Wodskou Arnesvej 44 2700 Brønshøj.	Tlf: 3828 9475 E-mail:peter.wodskou@get2net.dk
Bestyrelsesmedlem.	Tage Ejbøl Fortvej 206 2610 Rødovre.	Tlf: 3641 1651 E-mail: tagee@ofir.dk
Bestyrelsesmedlem.	Merete Witt Lyshøj Alle 7, 2 sal th. 2500 Valby	Tlf: 36 46 43 71 E-mail: mwitt@jubiiemail.dk
Best.suppleant.	Ruth Elsåe Strandhaven 15, 3060 Espergærde	Tlf: 4913 2012 E-mail: ruth-e@mail.tele.dk

Bladet sendes gratis til foreningens medlemmer – 4 gange årligt: Uge 8 – 18 – 32 og 45.
Midt i februar, først i maj, først i august og først i november.

Deadline for forslag til artikler er 5. januar, 8. marts, 1. juli samt 4. oktober.
Prisen for enkelte numre er kr. 20.- (+ forsendelse). Abonnement koster kr. 100.- pr. år inkl.
forsendelse. For udenlandske abonnenter betales desuden porto for forsendelsen..
Tilmelding kan ske ved indbetaling på foreningens girokonto 220 8628.

Kontingent for medlemskab af Slægtshistorisk forening for Storkøbenhavn er: kr. 225.- pr. år, inkl.
Slægt & Stavn og 2 numre af Slægten. 2 samboende medlemmer betaler kr. 275.- pr. år.
Gæstebillet til vore foredrag er kr. 20.- pr. gang.
Eftertryk med kildeangivelse er tilladt efter aftale med redaktionen.
P.S. Artikler i bladet afspejler ikke nødvendigvis foreningens holdning.

Vores ”nye” Blad

De mest skarpsindige blandt læserne af Slægt & Stavn har måske opdaget de forandringer, der er sket mellem blad nr. 1 og 2. Til de knap så skarpsindige kan jeg fortælle, at der er kommet en afsenderadresse og et PP-tegn bag på bladet. En lille detalje, måske, men den har involveret tre bestyrelsesmedlemmer og var årsag til, at nr. 2 blev udsendt senere end normalt. Synderen hedder i dette tilfælde regeringens og Dansk Folkepartis afskaffelse af portostøtten for blade. Nr. 1 blev udsendt efter den gamle ordning, hvor vi betalte 1.81 kr. i porto pr. nummer. Nu er portostøtten væk, og så skal man pludselig betale det samme for bladet som for et B-brev under 50 g., nemlig 4.25 kr. pr. nummer.

Synlige forandringer

Men det er ikke gjort med det. Samtidig med bortfaldet af portostøtten skærpedes postvæsenets krav til bladene. Der skal tegnes kontrakt med dem om udsendelsesmåden fremover og et af kravene er PP-mærket. PP betyder *Port Payé* – fransk for Porto betalt, og det erstatter frimærket, hvis man vel at mærke har kontrakt med postvæsenet. De opkræver efterfølgende 4.25 pr. nummer. Der er ganske bestemte krav til udformningen af dette påtryk, og tre bestyrelsesmedlemmer har været involveret i at finde det rigtige påtryk og placere det i den forskriftsmæssige afstand fra bladets kanter. Forud gik forsøg med indskanning på en bagsideskabelon og opmåling bagefter.

I kontrakten med postvæsenet indgår også, at postvæsenet skal vedligeholde adressekartoteket på dem, der skal have bladet tilsendt. Det skulle de ganske vist også før, men efter den nye ordning skal der nu betales for det, hver gang der kommer en adresseændring, en afmelding eller en tilmelding til bladlevering. Men det skal selvfølgelig ikke afholde læserne fra at flytte! Men adresseændringer er endnu en ny udgift for foreningen. For det tredje har bladet skiftet distributionssted. Fordi bladet trykkes i Jylland, skal det nu leveres til afsendelse fra Jylland (Risskov). Tidligere var det København. Derfor er der sket endnu en ændring: Bladet har ikke længere nr. 3090, men 91558. Det står i adressetiltrykket bagpå, og det er fremover det nummer, postvæsenet skal bruge ved reklamationer over leveringen.

Bag kulisserne

Bag kulisserne har vi måttet gennemlæse en masse papirer fra postvæsenet, hvori de foreslog forskellige nye former for billigere forsendelse af bladet. Men, fælles for dem alle var, at bladet skulle udsendes i så store oplag, at det i praksis ikke lod sig gøre at få mængderabat. De bad os også om at tage stilling til, på hvilken måde adressekartoteket fremover skulle ajourføres, inden foreningen kunne tegne kontrakt med dem om levering af bladet. De nye bestemmelser har medført andre kontaktpersoner og – telefonnumre end før.

Mange mindre tidsskrifter har knækket halsen på alt dette ekstra arbejde kombineret med portostigning, som der ikke er taget højde for i budgetterne. Det var måske dette, som fik Dansk Folkeparti til at kræve indført en mulighed for tilskud til distribution alligevel? Efter at den nye ordning var trådt i kraft, blev det vedtaget at oprette *Bladpuljen*. Blade,

der opfylder visse nærmere definerede kriterier kan opnå tilskud til distribution og så er det i øvrigt underordnet, om den sker ved hjælp af postvæsenet eller på anden vis. Et af kravene er, at bladet ikke skal være kommercielt og få indkomst på anden vis, men det må f.eks. heller ikke være hobbypræget, erhvervsfagligt eller politisk.

Bladpuljen

Bestyrelsen blev først opmærksom på denne mulighed, da ansøgningsfristen var overskredet - ærgerligt nok. Men så skete det hverken værre eller bedre, end at ansøgningsfristen blev forlænget, idet EU først skulle godkende, at Danmark ydede dette tilskud til bladene – og EU havde ikke nået at behandle ansøgningen til den fastsatte tid. Så nu kunne vi nå det alligevel – men der skulle arbejdes hurtigt, viste det sig. For også her gik et stort administrationsapparat i gang.

Biblioteksstyrelsen skulle administrere Bladpuljen, så de nedsatte et bedømmelsesudvalg og oprettede en hjemmeside til online-ansøgning om støtte. I denne online-ansøgning indgik bl.a. en vurdering af, hvilken kategori bladet var, hvor mange numre der kommer om året og det samlede antal udsendelser. Bedømmelsesudvalget skulle endvidere have tilsendt et nummer af bladet til vurdering, og man skulle have at vide, hvem der er ansvarlig for bladet og hvilken bankkonto udgiveren har (dersom der blev opnået tilskud). Så vi gik i gang med at finde en fornuftig kategori at placere bladet i – det måtte jo i hvert fald ikke fremtræde som et hobbyblad, og derfor var det også vigtigt, hvordan man selv i ord formulerede, hvad Slægt & Stavn stod for. Men dermed var trængslerne ikke forbi...

Hvis man opnår tilskud af en eller anden art, skal der normalt betales skat af det. Og hvis der skal udbetales et tilskud, skal Bladpuljen have et personnummer at udbetale det til. Og meget forståeligt havde ingen bestyrelsesmedlemmer lyst til at lægge navn og personnummer til en øget skat, så derfor måtte Slægt & Stavn optræde som en "person", der kunne modtage tilskud. Derfor er det blad, du nu læser, blevet personligt: Foreningen er blevet registreret som en virksomhed med tildelt CVR-nummer i det centrale virksomhedsregister. Interesserede kan kigge på www.cvr.dk.

CVR-nummeret

At få tildelt et sådant var endnu en studie i omstændelig administration. For at få andel i Bladpuljen krævedes det, at foreningen blev CVR-registreret og normalt bliver kun virksomheder med arbejdskraft registreret her. Altså: Nyt ansøgningskema til en anden instans, Told & Skat. Det varede noget, før vi fandt frem til, hvor dét lå til download på Told & Skats hjemmeside. Som udgangspunkt anerkender de nemlig ikke foreninger som virksomheder. Da vi havde fundet det, var næste problem, at det er det regionale kontor inden for Told & Skat, som tildeler CVR-nummeret. Og hvor "bor" foreningen? Tja, ifølge vedtægterne er hjemstedet København, men der skulle mange telefoniske henvendelser til Told & Skat Region København til, før vi blev klar over, hvilket skema der skulle bruges. Og det var efterhånden et kapløb med tiden, hvis et endnu ikke tildelt CVR-nummer skulle nå at komme med i ansøgningen til Bladpuljen.

En del telefonopringninger senere var vi dog blevet klar over, hvilken afdeling i København, der skulle have ansøgningskemaet. Det virkede nærmest, som om alle havde

travlt med at sende aben videre... De vidste ikke rigtigt... Den der vidste noget, var der ikke, men ville ringe tilbage. Der blev aldrig ringet tilbage...

Nå, vi sendte til sidst ansøgningen til Told & Skat København med anmodning om hurtig behandling (tæt på ansøgningsfristens udløb) sammen med en begrundelse for, hvorfor foreningen ønskede et CVR-nummer.

Nye problemer: København ville også gerne af med aben og i nogle dage kunne vi ikke få at vide, hvordan det gik med ansøgningen. Men efterfølgende er den nu dukket op i Hillerød, hvor Told & Skat bl.a. dækker Frederiksborg amt. Derfor kan jeg nu oplyse om, at det ikke er en storkøbenhavnsk forening, men en Ølstykke-forening. Man har åbenbart besluttet sig for, at foreningen "bor" på formandens adresse. CVR-nummeret nåede vi først at få, efter ansøgningsfristen til Bladpuljen var udløbet. Så bagefter måtte vi bede dem om at indføje det i den elektroniske ansøgning. Ak ja.. Nu skal vi så bare huske at flytte foreningen, når den en dag skifter formand.

Tilskud fra Bladpuljen

Efter alt det arbejde spørger man sig selv: Var det skønne spildte kræfter? Nej, heldigvis ikke. Efterfølgende har foreningen fået besked på, at vi modtager ca. 3000 kr. til nedbringelse af udgifterne ved distribution af Slægt & Stavn. Så heldigvis har alt det foregående arbejde ikke været forgæves. 1257 blade – eller 83 % af ansøjerne – har fået bevilget støtte fra Bladpuljen. For de sidste 17 % må det være surt, men de får mulighed for at appellere afslaget og argumentere for, hvorfor de skal have det. Og derfor kan det endelige beløb heller ikke fastlægges helt – måske skal flere end nu have del i puljen, som ikke forøges tilsvarende. Men alt i alt får det mig til at tænke på, om ikke den gamle ordning med automatisk portonedslag var langt billigere at administrere end den ordning, der har udviklet sig nu? Heldigvis er benarbejdet nu gjort. Det skulle gerne blive lettere fremover.

På hjemmesiden www.bs.dk/bladpuljen kan man nu se, hvilke blade der har fået tilskud fra Bladpuljen. Det gælder bl.a. Slægt & Data fra DIS-Danmark, men ikke Slægten. Så vi må fortsat betale fuld pris for dette blad, når det sendes ud til medlemmerne af Slægthistorisk Forening for Storkøbenhavn. Dette var så en studie i moderne administrationshistorie. Men som bekendt er det vigtigt for en slægtsforsker at være inde i den til enhver tid gældende administrationshistorie for at finde rundt i arkivalierne.

Erling Dujardin

Husk indbetaling af kontingent!

Sidste rettidige indbetaling af kontingent eller bladabonnement er allersenest

1. februar 2005. Indbetaling kan finde sted på vedhæftede girokort eller via netbank, på konto nr. <01> 2208628. Medlemsnummeret bedes gerne oplyst .

Er indbetalingen ikke indbetalt rettidigt, er dette det sidste nummer af vort dejlige blad, Slægt & Stavn du modtager. Priser se side 2. i dette blad.

Kære Forfader

Din gravsten står blandt andres; forsømt og alene.
Navnet og datoen er mejslet ind på de falmede og mossede stene.

De rækker sig ud til alle, som føler, det er for sent for os at sørge.
Du kunne ikke vide, at jeg var til. Du døde og jeg blev født.

Alligevel er vi alle en del af dig i kød, i blod og ben.
I vor blodlinie løber og banker en puls, ikke kun din alene.

Kære forfader, pladsen du udfyldte, for hundrede år siden,
spredes ud, blandt alle du efterlod, som ville have elsket dig.

Jeg tænker på, om du har levet og elsket. Jeg tænker på, om du kunne vide
besked, at jeg en dag denne plet ville finde, og besøge dig her, på dit
hvilested.

Afsløringen af Mindestenen for Fyrmester P.H. Bjørneboe paa Hesseløens Fyr den 7. August 1935

Den 13. November 1872 strandede den norske Bark "Hildur" af Vidsten paa Hesseløens Nordvestdrev under Orkan. Det var under den frygtelige Stormflod som forårsagede megen ødelæggelse Landet over og bl.a. satte store Dele af Lolland-Falster og Sydøstsjælland under Vand og kostede mange Mennesker Livet.

"Hildur" sattes ind paa det stenede Nordvestdrev, og Besætningen maatte surre sig i Riggen. I Dagningen den 13. November observeredes Strandingen fra Fyret, og Bjørneboe, hans Fyrassistent og Fyrpasseren indsaa hurtigt Umuligheden af med den forhaanden værende Baadmateriel at naa ud til Barken, men Fyrmesteren gav ikke derfor op. I Tiden fra Kl. 9 Morgen til 3 Eftermiddag svømmede Bjørneboe gennem Braad og Brænding ud til Vraget, og tog hver Gang en Mand af Besætningen med tilbage. Det var koldt, og de to Hjælpere inde paa Stranden maatte bakse med de bjergede Sømænd, medens Øens faa Beboere hjalp til med

at bringe dem i Hus, - deres Taknemlighed var grænseløs.

Ufattelig lyder denne Heltedaa for vore Øren, men Fyrvæsenets Annaler og Landets Aviser fæstner denne Stordaad til Papiret, udført af én Mand alene. Man tilbød Bjørneboe Hædersbevisninger af forskellig Art, men han ønskede for sine Hjælpere Pengebelønning og intet for sig selv. Fra den svensk-norske Kong Oscar den II modtog han senere en pragtfuld Marinekikkert med Inskription.

Saa gik Aarene, - Bjørneboe døde i Maj 1902, - 82 Aar gammel, og Berømmelsen om hans Daad svandt i Bevidstheden, indtil et Medlem af Marineforeningen, den nu 79-Aarige fhv. Redaktør af Køge Dagblad, Frederik Opffer, for ca. 1 Aar siden henlede Opmærksomheden paa Sagen og gav Stødet til, at Marineforeningens Hovedbestyrelse besluttede at tage den i sin Haand, og skabe den gamle Fyrmester et Minde gennem kommende Tider. Man ønskede, at skabe dette gennem en Landsindsamling blandt Foreningens Medlemmer saaledes, at hver enkelt derigennem gav Udtryk for sin Tak og Beundring – og dette er nu sket.

Fyrdirektøren, Kommandørkaptajn P. Sinding, gav fra første Øjeblik Formaalet sin varmeste Tilslutning og Fyringenør Blytmann bistod på enhver maade med Tankens Realisation og gav Marineforeningen deres uvurderlige Hjælp.

Med Fyrinspektionsskibet "Argus" afsejlede den 7. om Morgenen Foreningens Formand, Admiral Carstensen, Bjørneboes Datter, den 79-Aarige Enkefru Hansen, og flere Medlemmer af Slægten herfra til Hesseløen, hvor 23 andre Medlemmer af Slægten, kommende fra Hundested, sluttede sig til og modtoges på Stranden af Fyrmester Adriansen og hans Familie.

”Argus”s Chef, Orlogskaptajn Ørsted, og hans Folk ledede den ikke helt lette Ilandsætning paa udmærket maade, og man gav sig derpaa op til Fyret, i hvis Vestside den store, med Inskription i Bronzebogstaver forsynede Mindesten, er indmuret. Medens alle samledes om Taarnets Fod, tog Admiral Carstensen Ordet og talte om Mindestenens Tilblivelse og henvendte smukke Ord til Fru Hansen som Slægtens Ældste.

Derpå afslørede Admiralen Mindestenen, som var dækket med Dannebrog og henlagde ved Taarnets Fod den store Krans af Egeløv, med rødhvide Baand, fra Marineforeningen og bad sluttende Fyrdirektøren modtage Stenen som Udtryk for Foreningens Tak og Beundring.

Fyrdirektør Sinding talte derpaa smukt om den Hæder, som gennem dette Minde var sat Det kgl. danske Fyr- og Vagervæsen og en af dets fortjente Mænd og lovede at værne om Stenen i kommende Aar.

Arkitekt Marston, København, talte om Bjørneboes Liv og den Daad, han havde øvet i 1872 og henlagde derpaa en Krans af Egeløv med signerede Baand i de norske Farver som en Hyldest fra ”Norsk Rhederforbund” i Oslo, som havde ønsket at hædre den Mand, hvis slægt var Nordmænd og kommet fra Norge.

Stenens Inskription lyder: Den 13. November 1872 svømmede Fyrster ved Hesseløens Fyr, P.H. Bjørneboe, gennem Braad og Brænding ud til den strandede Norske Bark ”Hildur” af Vidsten, og reddede dens Besætning, 10 Sømand, én for én. I Beundring og Tak for Daaden satte Marineforeningen dette Minde 1935.

Efter et kort og hyggeligt Samvær i den gæstfri Fyrmester og hans Frues Lejlighed, hvor man styrkede sig ved Kaffen til Hjemfarten, foregik Indskibningen i Baadene, og medens Tak for Dagen og Hurraerne veksledes mellem Land og Sø, gik Turen ud til ”Argus”, som kort efter lettede og satte Kursen mod Hundested, hvorfra Automobilebragte de mange Deltagere hjem, - alle medtagende stærke og varige Indtryk om en minderig Dag i Omgivelser og under Forhold saa vidt forskellige fra dem, som var dem tilvante og taknemmelige over den Venlighed, som gennem Fyrvæsenets Direktør og ”Argus” Chef og Besætning var bleven dem til Del.

Peter H. Bjørneboe var Søn af Isak Bjørneboe, som var Overvægter i Nyboder 1799-1834, og er undertegnedes Tip-Oldefar.

Svend Bjørneboe, Skibsnr. 529

Hjemmeside hvor man kan finde billeder af mange danske fyrtårne

<http://www.danbbs.dk/~lemvigh/fyrtaarne/index.html>

<http://www.danbbs.dk/~lemvigh/fyrtaarne/galleri.html>

GOTISK SKRIFT: Har du svært ved den gotiske skrift og vil du gerne have hjælp til arkivundersøgelser, kan du kontakte Lisbeth Riel på Tlf. 46180141 eller på mail lisbethriel@mail.tele.dk. Læs mere på www.gotiskskrift.dk

EN RULLE GRØNT STOF....

Erindringsbilleder af Susanne Sandquist Heidemann

Vi kender alle sammen børnesangen "Se min kjole", og ethvert barn har fra deres tidligste barndom en farve, som de altid vælger. Jeg har altid valgt den blå farve, fordi den minder mig om havet. Men også den grønne farve har haft "stoppested" i mit hjerte.

Når man som voksen husker tilbage på barndommen, føles det som om, at solen altid skinnede dengang. I dag har den nyeste forskning vist, at det skyldes, at børn er i stand til at sanse med hele kroppen. Når jeg har valgt at skrive en erindring, der handler om en rulle med grønt stof, ja, så er det fordi, jeg stadigvæk kan huske den fryd, der fyldte mig.. Erindringen med det grønne stof starter således:

Jeg er en lille pige på omkring 5-6 år, og jeg er så spændt, at jeg har ondt i maven, for i dag skal jeg med min elskede mormor ud for at købe stof til en ny kjole. Hun kender en dame, der har en forretning, hvor hun sælger stof og syer efter mål og der skulle vi hen.

Jeg synes, det varer en evighed, inden vi kommer af sted, men endelig kom vi ned til sporvognen. For en gangs skyld var jeg tavs af bare spænding, for mormor havde sagt, at jeg måtte vælge det stof, som hun skulle have en kjole af, og jeg følte mig meget stolt og betydningsfuld. Jeg husker en lang gade, hvor solen skinnede, og jeg syntes, at alt var så dejligt, fordi jeg gik med mormor i hånden.

Efter noget, der følte som en evighed for mig, kom vi frem til forretningen, hvor der stod en dame bag disken. Hun sagde selvfølgelig goddag, hvorefter hun fortalte, at hun hed Astrid. Jeg ser mig omkring i forretningen og synes, den er kæmpestor. Der er kasser og hylder med stof alle vegne – og så kommer det store øjeblik, hvor mormor vender sig om mod mig og siger: "Nå, lille Hjerte (mit kælenavn). Nu må du vælge stof!"

Jeg er helt tør i munden, og mine øjne flyver op og ned ad hylderne i hele forretningen, og pludselig stopper mine øjne ved en rulle med MEGET grønt stof. "Den der", siger jeg til mormor, "du skal have en kjole af det stof". Med den voksnes efterrationalisering kan jeg i dag se, at mormor sank en ekstra gang. Men hun holdt masken og spurgte, hvorfor jeg lige syntes, at det skal være det stof, og jeg husker ganske tydeligt, hvad jeg svarede. "Jo mormor, det er fordi, det er grønt ligesom en græsplæne, solen skinner på." Mormor sagde ikke mere, så bare kærligt på mig og fik pakket stoffet ind. Hun blev dog enig med syersken om, at det var klogt at få lavet en dragt af stoffet, så hun kunne have en bluse inden under til at bryde alt det grønne. Det var absolut nødvendigt, for stoffet var MEGET grønt. Man må næsten sige, at farven skar i øjnene.

Mormor fik sin dragt, og jeg syntes simpelthen, at hun var så smuk, og jeg kan næsten ikke beskrive den glæde, jeg følte indeni, fordi jeg havde fået lov til at vælge stoffet. Jeg synes, denne erindring kan lære alle os voksne noget, nemlig engang imellem at lade børnene bestemme, og respektere deres valg, selvom man inderst inde tænker, det her går aldrig. Børn har en anden måde at SE på. I min fantasi blev min mormors kjole til en græsplæne, som solen skinnede på, og siden, når hun havde sin dragt på, syntes jeg, at solen skinnede på hende. "Se min kjole, den er grøn som græsset".

En gammel retssag fra Hvissinge

I 1833 købte Ludvig Svitzer Hvissingegård. Ingen jeg gengiver den gamle retssag, gives nogle biografiske oplysninger om Ludvig Svitzer.

Han blev født d. 28. april 1801 i Reerslev, hvor hans far, Jørgen Christian Svitzer, var sognepræst. Jørgen Christian Svitzer var en holden mand, idet han havde fået 1750 rigsdaler i medgift, og der var ingen, der ved Ludvigs vugge havde sunget om, at han skulle blive gårdejer. I 1809 flyttede præstefamilien til Herstederne, hvor Jørgen Christian Svitzer var blevet sognepræst. Natten mellem d. 20 og 21. marts 1813 brændte præstegården og det meste af indboet. Samme år kom statsbankerotten, der betød, at han kun fik udbetalt 50 rigsdaler i brandforsikring. Samtidig mistede han hele sin formue. For at kunne genopbygge den nye præstegård måtte han optage et lån på 5000 rigsdaler.

Alt dette gjorde, at faderen ikke havde råd til at bekoste en lang akademisk uddannelse på Ludvig; men ved at spinke og spare blev der penge nok til, at Ludvig kunne komme på Skårup Seminarium. Her klarede Ludvig sig så godt, at han blev udvalgt til at komme på et 11 dages kursus i København, hvor han lærte gensidig elevundervisning til afløsning af den herskende individuelle undervisning for bagefter at videregive sine erfaringer til sine lærere og sine medstuderende.

I 1825 forelskede Ludvig Svitzer sig i sognefoged Johannes Mortensens smukke datter, Ane Kirstine men ikke nok med det - han besvangrede hende. Dette anså seminariets rektor, P.A. Wedel, som så stor en forseelse, at han ville bortvise Ludvig Svitzer fra seminariet, selvom Ludvig var blevet gift med Ane Kirstine. Kun takket være, at Ane Kirstines og Ludvigs fædre gik i forbøn for det unge par, accepterede rektor, at Ludvig fik lov til at tage sin lærereksamen.

I 1826 afsluttede Ludvig sin lærereksamen og i 1827 fik han stilling som lærer i Ellinge på Fyn. Det viste sig snart, at Ludvig var sygeligt jaloux og han udviklede et forfølgelsesvanvid, der bevirkede, at han ikke kunne passe sit arbejde, hvorfor han blev afskediget uden pension i 1830. Familien Svitzer, der allerede havde 3 små børn rejste derefter til Krarup, hvor den boede hos Ane Kirstines forældre. Johannes Mortensen overtalte sin datter til at søge skilsmisse, men ansøgningen blev afvist af myndighederne. Denne sag tog så hårdt på Ludvig, at det kom til nogle voldsomme opgør mellem ham og hans svigerfar og det endte med, at Ludvig blev psykotisk. Johannes Mortensen skrev derefter til kancelliet og meddelte, at enten måtte Ludvig sendes i dårehuset, eller også måtte pastor Svitzer, der i mellemtiden var blev sognepræst i Brøndbyerne, tage Ludvig, Ane Kirstine og deres 3 børn i sit hus, da han ikke længere magtede at have dem boende. Kancelliet besluttede derefter, at pastor Svitzer vederlagsfrist skulle tage sig af sin søn, svigerdatter og deres 3 børn, hvilket han indvilligede i, hvorefter den lille familie rejste til Brøndbyerne.

I de følgende år forsvandt psykosen, og han paranoia blev mindre og mindre udtalt, dog var han fortsat meget sårbar og han havde et voldsomt temperament, når han følte sig

forurettet, men lige så hurtigt blev han god igen. Da Ludvig var blevet rask nok, begyndte han at søge stillinger som lærer, men der var ingen, der ville ansætte ham, fordi han tidligere havde været vanvittig. Da det var for dyrt at have Ludvig og hans familie boende, og da Ludvigs lediggang tærede på alles humør, besluttede pastor Svitzer at tage et lån med pant i præstegårdens avling og i sit indbo, så han kunne sætte Ludvig i gang med et landbrug, idet han under sit ophold i præstegården havde vist interesse for landbrug. Da Hvissingegård blev udbudt på auktion i 1833, købte pastor Svitzer gården og overdrog den til sin søn. De første år var svære at komme igennem. Først kom 3 år med misvækst, og i 1835 fik Ludvig Svitzer kopper og blev indlagt på et hospital i København.

Kort tid senere fik Ane Kirstine, alle tjenestefolkene og børnene også kopper og der kunne ikke skaffes folk til at drive Hvissingegård, hvorfor pastor Svitzer måtte stå for driften indtil gårdens beboere igen blev raske. Som følge af misvæksten var økonomien meget anspændt og kreditorerne førte ofte processer mod Svitzer for at få deres tilgodehavender betalt. Ægteskabet knirkede så meget, at Ane Kirstine søgte separation, men efter en tid enedes de dog om at fortsætte ægteskabet. Ægteskabet blev dog aldrig helt godt. Disse forhold gjorde, at der ikke skulle meget til, før Ludvigs og Ane Kirstines temperament løb af med dem med deraf følgende retssager. I det følgende gengives en retssag, der er refereret i Søndre Birks politiprotokol. I denne sag havde gårdejer Svitzer indstævnet tjenestekarlene Frederik Jensen, Jørgen Frederiksen og Rasmus Olsen fra Hvissinge for ærekrænkelse.

Baggrunden var følgende: I februar 1833 spillede byens musiker på en af gårdene. I den anledning havde Svitzers tjenestekarl forladt sit arbejde for at høre på musikken. Det ville Svitzer ikke finde sig i, hvorfor han hentede karlen. Dette blev taget meget ilde op af tilhørerne, der buhede ad Svitzer, der kom i skænderi med sin karl.

Sag nr. 118/1833, 3. august 1833

a. Frederik Jensen eller Dragør

Dommeren søgt forlig imellem parterne; men samme var ikke at opnå. Indklagede benægtede klagen, at han skulle have brugt fornærmende udtalelser imod klageren, hvorimod han påstod, at der ved den pågældende lejlighed blev gabet ad Svitzer. Af hvem hørte han ikke. Svitzer kom hen til ham og spurgte, om det var ham, der gabede ad ham, og Svitzer havde ytret; ”Du står som en kælling. Helbredet skal slå dig, så tarmene skulle vælte ud af ham!”. Svitzer nægtede denne udtalelse, men påstod at han ytrede: ”Hvis I lægger hånd på mig, skal jeg lægge hånd på jer som anmeldt”. Klageren begærede sagen udsat for at gøre vidner.

b. Jørgen Frederiksen

Dommeren søgte at mægle forlig mellem parterne, men det var ikke at opnå. Indklagede nægtede at have gabet eller skreget ad klageren, og at han ej brugte fornærmende udtalelser imod ham som påstået. At han ej engang var inden for gården, da det passerede efter rygget påståede; men uden for den. Klageren begærede sagen udsat.

c. Rasmus Olsen

Dommeren søgte at mægle forlig; men samme var ikke at opnå. Indklagede benægtede klagen, at han havde gabet eller skreget ad klageren eller have brugt fornærmende udtalelser.

Rettes udsatte sagen i 8 dage.

10. august 1833. Forhør:

1. vidne:

Skolelærer Anders Hansen af Hvissinge var tilstede i Jens Christoffersens gård i Hvissinge d. 28. februar 1833 om aftenen, da Svitzer kom ind i loen og forlangte, at tjenestekarlen skulle følge med ham hjem, og da de gik, fulgtes de af de indklagede og nogle af de tilstedeværende ud i gården; men vidnet forblev i loen og hørte ikke, at nogen råbte og skreg ad Svitzer eller bruge fornærmende udtalelser mod ham. Efter at Svitzer var gået ud i gården, kom han atter tilbage, og han hørte da, at der var noget mundhuggeri i gården mellem Svitzer og indklagede, tjenestekarl Frederik Jensen, hvorved denne tiltalte Svitzer: "Du", og kan det synes, at indklagede var imod ham i ord og adfærd, men vidnet lagde ikke mærke til, om Frederik Jensen brugte skældsord mod Svitzer eller fornærmelser i gerning, uden at han erfarede det, og han skønnede ikke rettere, end at Svitzer kom meget anstændigt fra og slet ikke fornærmede Frederik Jensen.

2.vidne:

Musiker Kunkel af Hvissinge forestillede sagen således: han var om aftenen d. 28. februar som musiker i gårdmand Jens Christoffersens gård i Hvissinge, da gårdejer Svitzer kom ind i loen og forlangte, at hans karl skulle følge ham. Efter deres bortgang gik en betydelig del af de tilstedeværende efter dem ud i gården, og hørte vidnet, at der umiddelbart uden for gården blev betydelig skrigen og skælden; men da vidnet forblev i loen, så har han ej set, om den indklagede var blandt dem, der var gået ud af porten, og ej heller så eller hørte han, om de peb eller skreg af Svitzer. Det forekom ham, at skrigeriet og pibningen var almindelig; men han lagde ikke mærke til, at det blev foretaget af nogen af de indklagede. Noget efter kom Svitzer til stede i gården og spurgte vidnet og skolelæreren, om de havde hørt, hvem der råbte og skreg ad ham, og under deres samtale kom indklagede, Frederik Jensen, uden anledning hen imod Svitzer og brugte ham bekendt den udtalelse: "Oh, Du Svitzer høved". Vidnet har ej ved den lejlighed hørt noget og intet i særdeleshed, som gav Frederik Jensen anledning til den anmeldte ytring mod Svitzer.

10. august 1833

Gårdejer Svitzer og indklagede Frederik Jensen var mødt og forligte sig på anfordring at betale Svitzer sagens omkostninger: 1 rigsdaler 1 mark 7 skilling.

af Emil Kruuse, Glostrup Lokalhistoriskarkiv

Rettelse: Beklager at der var kommet en lille tryk fejl i Slægt & Stavn nr. 3, i artiklen Frederik Christian Rømer. På side 16 skal der stå at det er "min *tipoldefar*" og ikke *oldefar*, der er Wilhelm Frederik Christian f. 4. april 1855.

Kurvemageri

Dette billede fandt jeg frem af gemmerne, da jeg skulle have lavet postkort.

Det viser mine forældre og deres kurvemageri for 40 år siden. Det var et par år før jeg blev født. Da jeg var lille pige flettede mine forældre alt til kurvebutikken selv. De havde kurvemageri, hvor der altid arbejdede et par folk foruden dem selv, og der var altid liv i værkstedet.

Der blev flettet vugger, cykelkurve, tøjkurve og meget andet. Der blev flettet stolesæder af en hver slags. Min far designede sine egne modeller af stole, sofaer og borde, som han bøjede i spanskør. Stolen på billedet er en børnestol fra den serie.

Hele min barneverden var et hurlumhej af kurve, som vi byggede huler og tumlede os i. Vi "hjalp" også med at flette sæder og ordne materialer. Det jeg husker bedst er stemningen på værkstedet og især lugten af gas og brændt spanskør. Der brændte altid en gasflamme i værkstedet, til at bøjge spanskør over. I løbet af mine 10 første leveår skete der en forandring indenfor kurvemagerfaget. Det blev billigere at importere kurve fra udlandet, end at producere dem her i Danmark.

I starten importerede man mest fra Polen, Spanien, Belgien og Jugoslavien. Efterhånden blev fragten billigere og verden åbnede sig. Herefter kom kurve fra hele verden ind over Danmark. Kurvemagerne i Danmark blev færre, og i dag er der ikke mange tilbage. Min far solgte så udenlandske kurve, og overlevede på den måde. På værkstedet flettede de stadig enkelte kurve, der ikke kunne fås, lavede reparationer og flettede sæder. Jeg husker mange weekender hvor stuen blev ryddet, og hele familien sad og flettede. Vi børn flettede mest i peddigrør, som var meget fremme på det tidspunkt.

Jeg husker også at have flettet meget fransk rørflet, da jeg var lille. Jeg skulle flette så og så mange rækker, før jeg kunne gå ud at lege, så jeg forbandede det langt væk, alt imens fingrene gik for at blive færdig. I dag er jeg glad for at flette og fletter helst hver dag. Enten sæder eller pileflet. I maj 1999 var jeg på pileflet kursus ved Gurræsø, hvor Morten Simonsen og Dora underviste. Fra da af var jeg solgt. Siden da har jeg beskæftiget mig meget med pil, og min have er pløjet op til pilemark. Min mor og far lever i bedste velgående. Min far er 82 år og fletter ikke længere, men hjælper med gode råd og tekandehanke i ny og næ. Min mor er også frisk til at give en hånd med. Forretningen er stadig et samlingspunkt for familien, og på den måde lever "billedet" videre.

Marie Skinbjerg

Cirkus- og gøglerslægter

Efter næsten 50 års samtaler og indsamlinger af materiale om cirkusslægter og de danske rejsende samt over et års intensivt samarbejde mellem Anders Enevig og forlaget Wisby & Wilkens er bogen **Cirkus- og gøglerslægter, Miljø og Stamtavler** nu udkommet.

Bogen indeholder en grundig gennemgang af de danske og europæiske cirkusslægter samt de rejsende slægters historie i Danmark. Endvidere omtale af specielle begivenheder i hver enkelt slægt, samt detaljerede stamtavler med mange sjældne fotos, der ikke har været vist offentligt før. En meget vigtig del af bogen er det omfattende navnerregister, hvor langt over 3000 navne er registreret.

Ikke bare navne, men også en del kaldenavne er medtaget. Det vil derfor være let at gå på jagt efter forfædre og formødre i de rejsende slægters stamtavler.

Foto: Bryderen og cirkusdirektøren fra Cirkus Miede, Magnus Emanuel Bech Olsen (1866-1932)

I selve stamtavlerne er der notater om erhverv og fødested m.v. i det omfang, det er kendt og dokumenteret. Dette omfattende værk er enestående derved, at det så vidt vides, er første og eneste gang, at et lands rejsende familiers fortid og afstamning er dokumenteret på én gang. Værket er kronen på Anders Enevigs grundige og intense arbejde gennem et helt liv, med de rejsende slægters historie og levestandard.

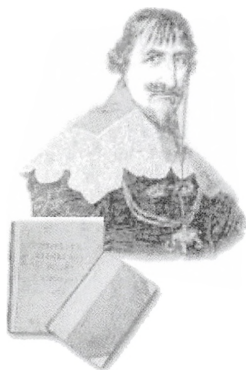
Den nu 81-årige forfatter har et meget stort forfatterskab bag sig, ikke blot om cirkus og gøglere, men også en del andre emner, der på forskellige måder beskriver og analyserer historiske forhold. (Tidligere bragt her i Slægt & Stavn).

Bogen er kun trykt i begrænset oplag, og for interesserede vil det derfor være en god ide hurtigt, at sikre sig et eksemplar af den 368 sider tykke bog, til en pris af 348 kr. Cirkus- og gøglerslægter kan fås hos boghandleren eller ved henvendelse direkte til forlaget Wisby & Wilkens, Vesterled 45, 8300 Odder.

En anden bog i samme genre som kan nævnes er **Gøgler, hypnotisører og savoyarder**. Bogen handler om de omrejsende folkelige forlystelser, samt oversete befolkningsgrupper i sidste halvdel af 1800-årene. Bogen koster 200.- kr. og er på 263 sider og fra Syddansk universitetsforlag.

Inspiration til slægtsforskning for børn

På ét eller andet tidspunkt bliver de fleste børn interesserede i deres familie, slægt og forfædre. Hvordan var det, da bedsteforældrene var små? Hvad hed deres forældre og bedsteforældre? Nu er der inspiration at finde på www.historie-online.dk

I sommeren 2004 har Dansk Historisk Fællesråd udvidet nyheds- og ressourcesiten www.historie-online.dk med et juniormodul. Der er mange ideer til "historiske" ting, som især de 9 – 12 årige kan lave med familien. En af ideerne er inspiration til slægtsforskning.

For en junior-slægtsforsker kan det måske være helt svimlede at tænke på, at der var folk i deres slægt, som levede samtidigt med Tordenskjold og Christian en Fjerde. Men det er jo nok heller ikke dér – i de generationer – at interessen skal starte. På historie-online kan man læse lidt om slægtsforskning - printe en anetavle, som man selv kan udfylde. Hvor langt tilbage kan man selv komme – og hvem skal man spørge for at få mere at vide?

Aldrig for tidligt at starte

Svaret på dette spørgsmål er naturligvis at gå sine bedste- og evt. oldeforældre på klingen. Hvad kan de huske om deres slægt og hvad kan de huske fra både hverdag og fest i deres barndomshjem? På historie-online.dk/junior kan man printe et lille ark, som man kan bruge til at spørge efter, når man skal interviewe de ældre generationer. Man kan naturligvis også give arket til bedsteforældre, og lade dem indtale deres beretning på bånd eller skrive den ned. Pointen er selvfølgelig, at det er godt at få bevaret fortællingerne – og slægtsforskning er jo en interesse, som man næsten ikke kan starte på for tidligt.

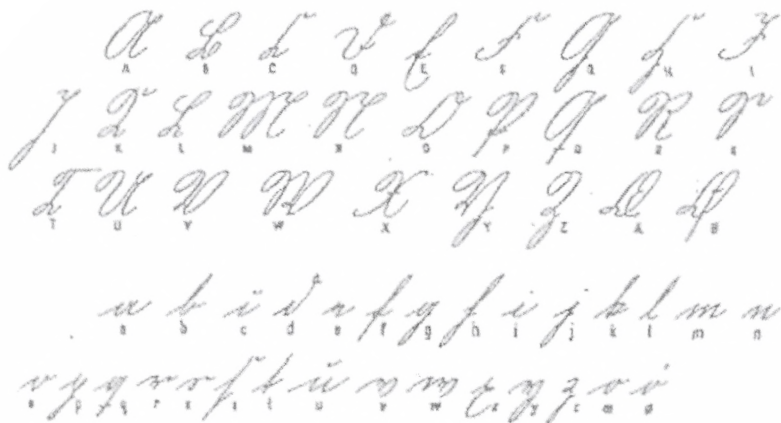
Når erindringen tørrer ud

Og hvad gør man så, når erindringen tørrer ud, og man ikke kan finde ud af mere i familien? Som 10-12 årige er det måske nok lidt tidligt at begynde at hjemsoge arkiverne. Det er svært at læse gotisk og sidde stille så længe som det kræves for at få noget med sig hjem. Men dermed ikke sagt, at det ikke kan være godt at få lidt at vide om den mængde af kilder, der kan bruges til at komme videre med, den dag trangen melder sig og koncentrationsevnen er der. På siten kan man printe en lille materialesamling, der i et enkelt sprog

fortæller om kirkebøger og folketællinger. Hvem var det der stod her, og hvilke oplysninger blev ført ind om de registrerede.

Hvis jeg havde stået i en gammel kirkebog...

Men måske er alt det med kirkebøger og folketællinger lidt for abstrakt? Derfor har historie-online valgt at gengive eksempler på sider fra kilderne i en lidt utraditionel form. Der er tale om "modelkilder" med blanke felter, hvor barnet selv kan prøve at skrive. I printmaterialet indgår en folketælling og to kirkebogssider (hhv. fødte mandkøn og kvinde-køn). Både folketællingen og kirkebogen er gengivet med både gotisk trykte bogstaver og almindelige nutidsbogstaver i samme opsætning. Kirkebogssiderne er lavet på samme måde, og her finder man to modelindførsler, hhv. en døbt dreng og en døbt pige. I de blanke områder kan barnet skrive sig selv og sin familie ind – hvad der jo godt kan give anledning til snak om familiestruktur, slægtskab – og ikke mindst gammeldags sprog og vendinger. Man kan naturligvis også printe et alfabet, så der er mulighed for at prøve at skrive med gotisk håndskrift, for dem, der har mod på det.

Juniorsiderne rummer mange andre ideer til aktiviteter – det nyeste element er "Duksen", en samling ideer til lidt utraditionelle skoleopgaver, hvor eleven skal prøve at leve sig ind i en fortidig virkelighed og formulere den på skrift.

Materialerne findes på Dansk Historisk Fællesråds www.historie-online.dk

af Charlotte S. H. Jensen

Der findes en bog om slægtsforskning for børn. Den hedder mig & Mine og er udgivet af Samfundet for Dansk genealogi og Personalhistorie.

Slægtshistoriske foreninger med hjemmesider

I vores søgen efter forfædre, er det altid nemt at bruge computeren. At opsøge de foreninger, der kan hjælpe til videre informationer om en person eller en egn, er mange gange en stor hjælp. Ofte kan det måske lede én videre, hvis man er gået helt i stå eller bare vil vide noget mere om netop den egn man nu søger i. Nedenfor er oplistede de 22 foreninger ud af 37, der er medlem af SSF og som har en fin hjemmeside. Et kig på de forskellige foreninger kan også give et praj om, hvad de har liggende på hjemmesiden og som også kan være til stor hjælp i vores søgen efter oplysninger. Held og lykke i jagten på vores aner.

<i>Slægtshistorisk Forening for Hjørring og Omegn</i>	Web-adresse: www.ssf.dk/04
<i>Slægtshistorisk Forening Odense</i>	Web-adresse: www.odenseslaegt.dk
<i>Slægts- og Egnshistorisk Forening i Randers</i>	Web-adresse: www.slaegtranders.dk
<i>Slægtshistorisk Forening for Storkøbenhavn</i>	Web-adresse: www.genealogi-kbh.dk
<i>Trekantområdets Slægtshistoriske Forening</i>	Web-adresse: www.trekanten.webbyen.dk
<i>Slægtshistorisk Forening Århus</i>	Web-adresse: www.lokalhistorieiaarhus.dk/slaegt
<i>Slægtshistorisk Forening Sønderjylland</i>	Web-adresse: home3.inet.tele.dk/svmi/sfs.htm
<i>Slægtshistorisk Forening for Aalborgegnen</i>	www.slaegtshistoriskforeningforaalborgegnen.dk
<i>Egns- og Slægtshistorisk Forening Holstebro</i>	Web-adresse: www.holstebro-slaegtsforening.dk
<i>Haderslev Slægtsforsknings Forening</i>	Web-adresse: home3.inet.tele.dk/svmi/haderslev.htm
<i>Roskildeegnens Slægtsforskerforening</i>	Web-adresse: home6.inet.tele.dk/jvo/rsgp
<i>Slægtshistorisk Forening for Sydsjælland</i>	Web-adresse: www.ssf.dk/25
<i>Koldinghus Forening for Slægtsforskere</i>	Web-adresse: http://kolding.bynet.dk/forening/kolding
<i>Amager Slægtshistoriske Forening</i>	Web-adresse: www.nhlg.dk/asf-00.htm
<i>Slægtshistorisk Forening i Ry</i>	Web-adresse: www.rootsweb.com/~dnkrsf/
<i>Slægtshistorisk forening for Brønderslev</i>	www.slaegtshistoriskforeningforbroenderslevegnen.dk
<i>Hvidovre Slægtsforskere</i>	Web-adresse: hvidovregenealogi.subnet.dk
<i>Slægts- og Lokalhistorisk Forening for Østdjursland</i>	www.lokalarkiver.dk/grenaa/slaegt/start.h
<i>Horsensegnens Slægtshistoriske Forening</i>	Web-adresse: http://home1.stofanet.dk/habj/slaegt.htm
<i>Slægts- og Lokalhistorisk Forening for Løgstør og Omegn</i>	www.logstor.lokalarkiver.dk/foreningen.htm
<i>Slægts- og lokalhistorisk Forening Samsø</i>	Web-adresse: www.genealogy-samsoe.dk
<i>Vejleegnens Slægtshistoriske Forening</i>	Web-adresse: www.lokalarkiver.dk/vejle/vsf/index.htm

Frederiksberg stadsarkiv

Frederiksberg Stadsarkiv er oprettet i 1953 i forbindelse med åbningen af det nuværende rådhus og har siden modtaget kommunens og private arkivalier helt tilbage fra midten af 1700-tallet. Samlingerne har et omfang af 16 hyldekilometer, og er anbragt i store arkivmagasiner på rådhuset. Bevarings- og kassationsbehandling, ordning, pakning, mærkning og registrering af samlingerne og de indkomne afleveringer foregår løbende.

Stadsarkivets opgave er at indsamle og bevare arkivalier fra Frederiksberg Kommunes forvaltninger og institutioner, samt arkiver efter private institutioner, foreninger, virksomheder og personer med tilknytning til Frederiksberg.

Stadsarkivet drager desuden omsorg for, at forvaltningernes og institutionernes arkivdannelser og arkivafleveringer sker efter bestemte retningslinjer, og giver tillige arkivalsk vejledning. Forskning og formidling af byens historie hører til nogle af Stadsarkivets øvrige kerneområder.

Stadsarkivets samlinger omfatter:

- Sognekommunale arkiver for Frederiksberg og Hvidovre, 1765-1858
- Frederiksberg Kommunes forvaltningsarkiver, 1858-
- Frederiksberg Kommunes institutionsarkiver, 1803-
- Arkiver efter foreninger, private institutioner, virksomheder og personer, 1750-
- Fotografier, kort, tegninger

© Frederiksberg Kommune, 2003. Billedet er et arkivfoto.

Foto: optælling af beboere på Frederiksberg

Samlingerne kan efter de gældende tilgængelighedsregler benyttes af enhver på Stadsarkivets læsesal. Læsesalen er indrettet med arbejdsborde til 12 personer, læseapparater, publikums-pc, og den rummer trykte kildesamlinger, håndbøger samt mikrofilmmede arkivalier fra stadsarkivets samlinger og andre arkiver.

Foran læsesalen findes garderobebokse og caféborde, der kan benyttes af læsesalens besøgende. Der er adgang til Stadsarkivet fra rådhusets forhal.

Læsesalens åbningstider:

Mandag-onsdag: 10-14

Torsdag: 14-18

Fredag: 10-13

Frederiksberg stadsarkiv:

Rådhuset

2000 Frederiksberg

Tlf.: 3821 2149

Email: stadsarkiv@frederiksberg.dk

Hjemmeside: www.frederiksberg.dk/stadsarkiv

Ved henvendelse til Stadsarkivet kan hæftet *Frederiksberg Stadsarkiv 1953-2003* rekvireres. Hæftet belyser Stadsarkivets historie, virksomhed og samlinger.

Københavns Stadsarkivs arkivdatabase

Den nysgerrige og den, der forstår at stille de rigtige spørgsmål, vil på Københavns Stadsarkiv blive belønnet med et væld af oplysninger og informationer om og fra hovedstaden, dens borgere, administration og institutioner. Stadsarkivets arkivalier rummer mange oplysninger af interesse for slægtsforskeren, der søger viden om sine københavnske forfædre, lokalhistorikeren, der ønsker kendskab til et københavnsk lokalområde, dets beboere, bygninger med meget mere af Københavns historie.

Det er nu via to computere, blevet endnu lettere at finde ud af, hvad stadsarkivet gemmer af hemmeligheder om netop det emne, der nu er af interesse for den besøgende.

Det var nu ikke helt nemt ved første forsøg for en almindelig amatør, men efter et par ”timers” øvelse gik det helt godt. Bare at læse om de forskellige informationer/vejledninger var spændende i sig selv. Selve arkivdatabase er meget flot opbygget med megen vejledning, både historisk og informationsmæssigt, om det emne, man nu håber at finde noget om. Der kan søges på enkelte ord (*fritekstsøgning*). For at se poster klikkes på *vis poster*. Der kan søges videre i denne menu ved at klikke videre på lister over de enkelte poster, eller der kan så igen klikkes tilbage på fritekstsøgningen.

Ved et af forsøgene ville vi prøve for 1000. gang at lede efter min længe savnede oldefar Peter Hansen.

Under ”vejledninger” finder man 3 kategorier:

Slægtsforskning, bygningshistorie, vejledning til fattigvæsenet trykte hovedregistre.

Herfra kan klikkes frem til den arkivserie, der har tilknytning til det aktuelle emne.

Her vælger vi af naturlige årsager slægtsforskningsbjælken.

Der kommer nu et hovedskærmbillede op, som fortæller at der nu er 3 kategorier at vælge imellem, nemlig:

- * Arkivskaber
- * Grupper
- * Arkivserie

Arkivskaber har flere underinddelinger bla. *Overordnede arkivskaber*, som fortæller hvilket arkivskaber emnet sorterer under, *underordnede arkivskaber*, som fortæller hvilket underordnede arkivskaber emnet tilhører og endelig *forgænger og efterfølger*, der fortæller, om der findes noget om emnet før den tid, man søger, eller efter den tid, man søger i. Man kan ved hjælp af rullemenuer komme meget langt ind i arkiverne for yderligere detaljer.

Grupper fortæller at arkiverne er opdelt i flere grupper, der hver består af en eller flere arkivserier. Her er det nødvendigt at finde frem til hvilken gruppe arkivserie, arkivaliet tilhører for at finde det bestemte arkivalie.

Arkivserie fortæller hvilken arkivserie den valgte gruppe tilhører.

Her fortælles om forgængere til arkivserie for det valgte emne, der fortælles om efterfølgende arkivserier til det valgte emne og til sidst fortælles om indgangene /registre der findes til arkivserien eller deres indgange hertil.

F.eks. valgte vi slægtsforskning, derefter mandtaller og til sidst Københavns politis mandtaller 1869-99. Her får man yderligere at vide, at der findes en arkivserie med Københavns Politis mandtaller fra 1866-1923.

Der findes under dette 4 kategorier.

1) Arkivskaberne som er:

a) Kbh Politi

b) Overordnede arkivskaber, Kbh politi 1682-1938, oprullede i 1682, ¼ er overgået til staten.

Der kan vælges to arkiver her:

Kbh politiarkiv 1829-1830

Kbh politiarkiv 1866-1923

2) Grupper:

Københavns politis personregister.

Her fortælles lidt historie om oprettelsen af Københavns Politis person registrering, som i øvrigt er meget spændende at læse.

3) Arkivserie:

Mandtaller

Her fortælles at der findes mandtaller fra 1866-1881 og at der findes 125 kasser.

De kan benyttes på rullefilm og de er ordnet alfabetisk efter gadenavn indenfor hver politikreds.

4) Grupper/arkivalier

1866, 1866-1881, oversigt over de arkivalier den valgte arkivserie består af.

Alle disse oplysninger kan nu lede mig ind i Københavns Politis mandtaller og registerblade for at finde min oldefar, bud og lygtetænder Peter Hansen.

Og jeg fandt følgende:

Registerblad udfærdiget den 1/5-1922

Fulde navn var Hansen, Peter

Livsstilling: Lærling, Bud, lygtetænder

Fødested København 15/3 1879 (havde håbet på et sogn)

Hustruens navn: Ida Johanne Marie født i Tyskland den 6/10-1882.

Børn: Edith Sofie Minna født 28/3 1904, Svend Aage født 1/11 1905 (min morfar).

Meldt bopæl:

1892 1/5 Vognmagergade 19, 3 sal. (en rigtig god oplysning).

2893 1/5	Vognmagergade 31, 2 sal.	
1893 1/11	Ny Adelgade 4, 1 sal.	
1895 1/5	Grønnegade 25, 4 sal.	
1897 1/5	Gl. Mønt 22, 4 sal.	
1900 1/11	Hestemøllerstræde 6, 3 sal.	
1903 1/5	Griffenfeldtsgade 5, 5 sal.	
1911 1/11	Laxegade 10, st.	
1913 1/5	Holmensgade 34, st.	
1915 1/5	Holmensgade 34, st.	
1919 1/11	Raadmangade 24, 3 sal	Det var da bedre end ingenting.

Men for sjov prøvede jeg at søge i *fritekstsøgning* også med ordet *bud*. Resultatet gav 6 poster. Men desværre intet aktuelt emne som jeg kunne bruge. Det der dukkede op var:

- a) Bistrup gods, godskontoret (ridefogder, forvalter)
- b) Fattigvæsnet (3 forskellige i alt, fattigvæsnet, apotekere, bude/brygmester).
- c) Islandske kompagni (autoriserede enheder)
- d) Privatarkiver, 1. Indre mission, København.

Af disse 6 poster var fattigvæsenet af interesse for mig.

Der fortælles at der fandtes 1 pakke om dette fra årene 1798-1856. Bestillingsseddel FV 1664. Bestillingsseddelen kan udskrives. I de 3 andre hovedbjælker beskrives i Arkivskaberne, hvad fattigvæsenetsarkiv 1508-1926 indeholder. En lang beskrivelse følger, som er historisk interessant. Der fortælles kort om, hvad der ligger i dette arkiv, og der fortælles om arkivets hjælpemidler og registre. Her fandtes også underordnede arkivskabe. Når man er nået så langt, at det er muligt at udskrive en bestillingsseddel på de arkivalier, som ikke er tilgængelige ved egen hjælp på Stadsarkivet, vil der nederst i skærbillede være en knap *Udskiv bestillingsseddel*. Arkivalier, der står på læsesalen, kan ikke udskrives. Ej heller kan de historiske facts om arkivalierne udskrives, og *det* er en stor mangel, eftersom det ville være en god ide at kunne printe disse ud og tage med hjem.

Det er en meget fin arkivdatabase, der er kommet på Stadsarkivet, men vær forberedt på at skulle bruge et par timer på den, før man rigtig er inde i det. Da jeg bad om lidt hjælp, kom arkivaren og gav en fin rundvisning i Arkivdatabasens verden. Meget imponerende! Vi talte lidt om løst og fast, og jeg spurgte, om Arkivdatabasen ville komme på Stadsarkivets hjemmeside, men desværre nej. Det var noget med, at de på nuværende tidspunkt ikke kunne finde ud af at lægge det op. Men i samme vending sagde han, at den vil komme på Cd-rom, som vil kunne købes på Stadsarkivet. Så det er jo nok derfor, den ikke bliver lagt på nettet. Men det ville jo være genialt at kunne sidde derhjemme med denne arkivdatabase og søge rundt i den, når tiden var til det, samt at kunne bestille sine arkivalier hjemmefra. Dog vil jeg tilføje, at købes Cd-rommen, skal man jo også købe følgende opdateringer. Derfor ville det være mere rigtigt at lægge den på Stadsarkivets hjemmeside, så man løbende er med i opdateringerne. Men alt i alt en meget flot arkivdatabase, som Stadsarkivet har fået. Tillykke med det.

Julelege

Ordet "julelege" har stadigvæk en lidt skummel klang. I 1600 og 1700 årene var præster og myndigheder enige om, at legestuernes aktiviteter ikke hørte hjemme i julen. Derfor blev julelegene forbudt - endda flere gange.

Allerede i 1500-tallet havde præsterne et godt øje til julestuerne. Christian den Fjerde forbød dem ved kongelig forordning i 1629. Og forordningen dannede igen model for Danske Lovs bestem-

melse fra 1683, hvori det hedder, at "al forargelig legen om julen" er forbudt og skal straffes strengt.

Bort med juleglæden

Måske har kong Christian også haft personlige motiver, idet han bl.a. anklagede Kirsten Munk for, at hun "dansede, legede jul og gjorde sig lystig med Rhingreven, mens Vi lå for fjenden og blev skudt i armen". Men det skete ikke lige med det samme. En helligdagslov i 1730 og en forordning i 1735 måtte også til, og disse forbød julestuerne "aldeles" på bestemte dage. I samme periode digtede H.A. Brorson en form for kampsalme imod disse løjer, "Bort verdens Juleglæde" fra 1732. Salmen tog skarpt afstand fra den "syndige legestue" og "syndens natteveje", samt "syndig drik og dans". Efterhånden ophørte de mere offentlige arrangementer, mens private sammenkomster fortsatte ned mod slutningen af 1800-tallet.

Et lyspunkt for karle og piger

Hovedparten af julestuenes lege var - set med et nutidigt øje - ikke særligt usædelige. Nogle var gemmelege, der minder lidt om "Tag den ring..."- sanglegen. Andre lege var f.eks. "Stjæle hø i Præstens lade", "Drage handske", m.m. og lege, der efterlignede det daglige arbejde, var meget populære. Karle og piger så -forståeligt nok- hen til legestuernes, der foregik i tiden fra jul og helt indtil Kyndelmisse under navnet legestue. På landet var arrangementerne sammenskudsgilder, som "gik på omgang" i bydelaget. Julestuerne havde deres glansperiode i begyndelsen af 1700-årene, men fandtes i princippet helt op imod 1800-årenes slutning, især i de østlige dele af landet, Fyn, Sjælland, Lolland og Falster.

Nogle af legene spillede på forskelle mellem kønnene, og det var især disse, som vakte vrede hos præsterne. En af de "frække" lege var at "trille jule-kage" eller "at bage". Legen gik ud på, at en karl og en pige blev lagt på et bord, ovenpå hinanden. De var "dejen", som blev æltet af de andre.

Den uhøviske julepræst

Julebispens eller julepræsten var en af løjernes helt store personligheder. Bispens skulle helst være en af "de vildeste" karle, som blev klædt ud. Han fik f.eks. en hvid skjorte på, og holdt en pind, med lys i hver ende, i munden. Han kunne også have et kvindeskørt over skuldrene og være udstyret med en imiteret præstekrave, f.eks. lavet af halm. Så blev han "præsteviet" af legens øvrige deltagere, der gik rundt om ham og sang. Bagefter skulle hele selskabet "ofre" nødder til den nybagte bisp, der godt kunne finde på at daske folk i hovederne med en våd karklud, hvis de var for nærrige med nødderne! Så kom tidspunktet, hvor han skulle til at bestille noget. Piger og karle knælede parvis for at blive viet på skrømt. En julepræst i Horslunde tilspurgte de lykkelige par uden at bruge deres egne navne: "Nå, du lille Sok-i-Hose, vil du så ha' den store Bolribåvse?". Uanset hvordan spørgsmålene blev stillet, var det naturligvis meningen, at der skulle svares "ja" Bispens eller præsten holdt en vrøvleprædiken, helst fuld af sjofle hentydninger, man kunne grine af. I Vandborg i Jylland fik den nybagte brud påbud om ikke at "være som et død Menneske", når hun gik "til Sengs" med sin mand, der på sin side ikke måtte skræmme hende med "de to runde Kugler".

Striplege

De rigtige præster var ikke særligt begejstrede for legen. De har formentlig følt, at der blev gjort grin med dem. Der findes flere eksempler på, at præster forsøgte at gøre noget ved uvæsnat. Nicolay Jæger på Møen anklagede i 1729 degnen i Elmelunde for at danse "Offer og Ædelig" med en bondekone. Og på Fyn blev en bondekarl stævnet i 1734 for at agere bisp nytårsdagsaften. Han havde bl.a. viet et par sammen med en tale, hvoraf en del naturligvis var "uhøvisk". I andre optegnelser hører vi om striplege, bla. fra Møn. Sangteksterne lagde op til, at hhv. karle og piger smed tøjet, styk for styk. En meddelel fortalte, at legen kunne fortsætte, "så længe man har klæder på kroppen". Og en anden huskede, at afklædningen somme tider kunne blive "lovlig nærgående". For det "var jo ingen snerpet Ungdom, der holdt Juleleg". I Jylland udviklede festlighederne sig efterhånden til almindelige gilder med musik og dans. Men i de østlige dele af landet, dvs. Fyn, Sjælland, Lolland og Falster, var beboerne åbenbart mere legesyge, for sammenkomsterne med efterlignelseslege, sang- og pantelege mv. var længere om at forsvinde.

Venligst lånt af www.historie-online.dk Charlotte Jensen

Juletraditioner : Vil du høre mere om julen i gamle dage, kan du onsdag den. 8. december 2004, komme til vores medlemsmøde og høre folkeminde-forskeren Charlotte S. H Jensen, fortælle meget mere om julens traditioner. Charlotte vil fortælle om julens traditionsrættede begivenheder, der går mange århundreder tilbage i tiden, samt om de forskellige samfundsslag syn på julen.

Indholdsfortegnelse:	Side
Foreningsoversigt	2
Vores "nye Blad"	3-5
Kære Forfader	6
Afsløring af mindesten for fyrmester P.H	7-8
En rulle grønt stof	9
En gammel retssag fra Hvissinge	10-12
Kurvemageri	13
Cirkus- og gøgler-slægter	14
Inspiration til slægtsforskning for børn	15-16
Slægtshistoriske foreninger med hjemmesider	17
Frederiksberg stadsarkiv	18
Københavns stadsarkivs arkivdatabase	19-21
Julelege	22-23

Indhæftet i midten: Program foråret 2005 + vedtægterne

ABONNEMENT OG KONTINGENT FOR 2005

Kontingentet for medlemskab er **225** kr. (+ 50 kr. ekstra for to samboende).
Medlemmer modtager 4 numre af bladet samt 2 numre af Slægten.

Abonnement på 4 numre koster **100** kr. Foreningen betaler ikke moms.

Abonnenter har et 4-cifret nummer knyttet til adressen og medlemmerne 1-3 cifre (*ikke 91558*). Der følger girokort med bladet til indbetaling senest 1.2.2005. Til indbetaling via netbank benyttes koderne 01> <2208628. Det vil lette mit arbejde, hvis medlems nummeret anføres på indbetalingen.

NB! Abonnenter *uden for Danmark* betaler ekstra porto for forsendelse.

De forhøjede priser skyldes især portoforhøjelsen for udsendelse af bladet, men også øgede trykkeriudgifter.

Erling Dujardin